TA'LIM SIFATINI BOSHQARISHDA PEDAGOGIK MONITORING MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH

Ahmedov Xoshim Normamatovich
Osiyo xalqaro universiteti, Pedagogika yo'nalishi 1-bosqich magistranti
https://doi.org/10.5281/zenodo.24299100

Annotatsiya. Mazkur tezisda ta'lim sifatini boshqarish jarayonida pedagogik monitoring mexanizmlarini takomillashtirishning nazariy va amaliy jihatlari yoritilgan. Ta'lim muassasalarida pedagogik monitoringni tashkil etish, ta'lim oluvchilarning o'zlashtirish ko'rsatkichlarini baholash, pedagogik faoliyat samaradorligini aniqlash hamda olingan natijalar asosida boshqaruv qarorlarini ishlab chiqish masalalari tahlil qilingan. Shuningdek, monitoring jarayonida zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish imkoniyatlari va ta'lim sifatini uzluksiz takomillashtirishdagi o'rni asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: ta'lim sifati, pedagogik monitoring, ta'lim menejmenti, baholash, diagnostika, monitoring mezonlari, boshqaruv mexanizmlari, raqamli texnologiyalar.

Bugungi kunda ta'lim tizimida amalga oshirilayotgan islohotlar ta'lim sifatini ta'minlash, pedagogik jarayonlarni samarali tashkil etish va ta'lim muassasalari faoliyatini zamonaviy boshqaruv mexanizmlari asosida takomillashtirishni talab etmoqda. Ta'lim sifatini oshirishda pedagogik monitoring muhim vosita sifatida namoyon bo'lib, u ta'lim jarayonining holatini muntazam kuzatish, mavjud muammolarni aniqlash, natijalarni tahlil qilish va istiqboldagi rivojlanish yo'nalishlarini belgilash imkonini beradi. O'zbekiston Respublikasining 2020-yil 23-sentabrdagi O'RQ-637-sonli "Ta'lim to'g'risida"gi Qonunining 42-moddasida ta'lim tizimidagi monitoringning mazmuni belgilangan. Unda ta'lim holatini, ta'lim natijalarining o'zgarish sur'atlarini va ta'lim faoliyatini amalga oshirish uchun yaratilgan shart-sharoitlarni o'rganish hamda kuzatish monitoringning muhim tarkibiy qismlari sifatida e'tirof etilgan.

Pedagogik monitoring – ta'lim-tarbiya jarayonining holati, natijalari va rivojlanish dinamikasi to'g'risidagi ma'lumotlarni muntazam yig'ish, qayta ishlash, tahlil qilish hamda ular asosida tegishli pedagogik va boshqaruv qarorlarini qabul qilishga yo'naltirilgan tizimli jarayondir. Pedagogik monitoringning asosiy maqsadi ta'lim sifatiga ta'sir etuvchi omillarni aniqlash, ta'lim oluvchilarning bilim, ko'nikma va kompetensiyalarini baholash, pedagoglar faoliyatining samaradorligini o'rganish hamda ta'lim jarayonini takomillashtirishga qaratilgan chora-tadbirlarni belgilashdan iborat. Ta'lim sifatini boshqarishda pedagogik monitoring quyidagi asosiy yo'nalishlarda amalga oshiriladi:

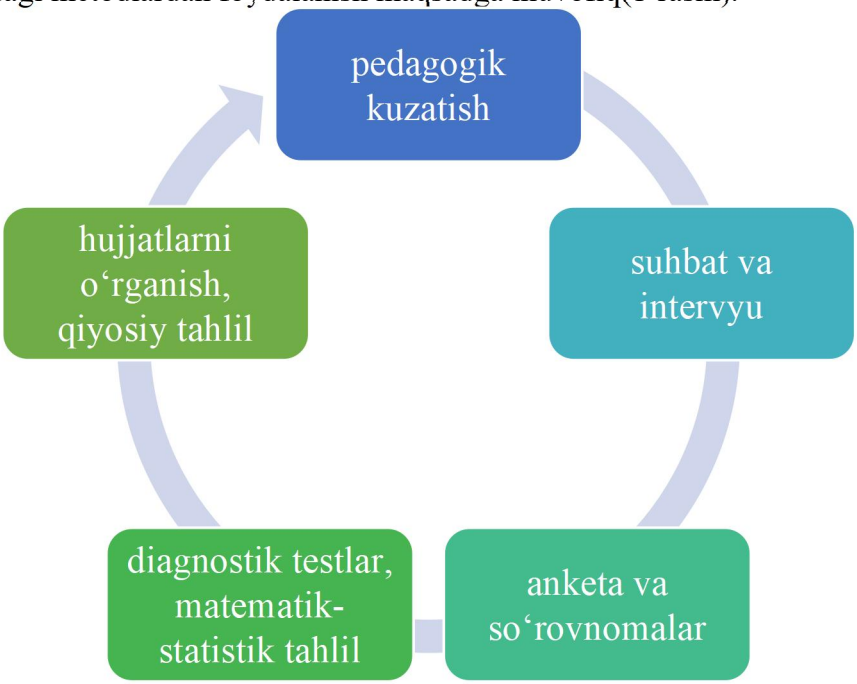
1. **Ta'lim natijalarini monitoring qilish** – ta'lim oluvchilarning bilim darajasi, o'zlashtirish ko'rsatkichlari va kompetensiyalarining shakllanish holatini aniqlash.
2. **Pedagogik faoliyat monitoringi** – pedagoglarning kasbiy mahorati, metodik faoliyati va ta'lim jarayonini tashkil etish samaradorligini o'rganish.
3. **Ta'lim muhitini monitoring qilish** – ta'lim jarayoni uchun yaratilgan moddiy-texnik, metodik va pedagogik shart-sharoitlarni baholash.

© Ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.

4. **Ta'lim-tarbiya jarayoni monitoringi** – mashg'ulotlarning tashkil etilishi, qo'llanilayotgan metodlar va pedagogik texnologiyalar samaradorligini aniqlash.

5. **Boshqaruv faoliyati monitoringi** – ta'lim muassasasida qabul qilinayotgan qarorlarning natijadorligi va boshqaruv jarayonlarining samaradorligini tahlil qilish.

Pedagogik monitoringning samaradorligi, avvalo, uning ilmiy asoslangan mezonlar va ko'rsatkichlar asosida tashkil etilishiga bog'liq. Bunda monitoringning tizimlilik, uzluksizlik, xolislik, ishonchlilik, tahliliylik va natijadorlik tamoyillariga amal qilish muhim hisoblanadi. Monitoring jarayonida quyidagi metodlardan foydalanish maqsadga muvofiq(1-rasm).

1-rasm. Monitoring jarayonida foydalaniladigan metodlar.

Zamonaviy ta'lim muhitida pedagogik monitoringni takomillashtirishda raqamli texnologiyalarning imkoniyatlari ham alohida ahamiyat kasb etadi. Xususan, Moodle, Google Classroom kabi elektron ta'lim platformalari orqali ta'lim oluvchilarning faolligi va o'zlashtirish natijalarini kuzatish, Google Forms yordamida so'rovnomalar tashkil etish, Microsoft Excel va Power BI dasturlari orqali monitoring natijalarini statistik tahlil qilish mumkin. Bunday texnologiyalardan foydalanish ma'lumotlarni tezkor yig'ish, tizimlashtirish, umumlashtirish va taqqoslash imkoniyatlarini kengaytiradi. Eng muhimi, monitoring natijalari ta'lim muassasasi rahbarlari va pedagoglarga mavjud muammolarni aniqlash hamda ularni bartaraf etish bo'yicha aniq qarorlar ishlab chiqishda yordam beradi. Shu bilan birga, pedagogik monitoringni tashkil etishda ayrim muammolar ham uchraydi. Jumladan, baholash mezonlarining yetarlicha takomillashmaganligi, monitoring natijalaridan amaliy faoliyatda foydalanish darajasining pastligi, pedagoglarning raqamli kompetensiyalaridagi farqlar va ma'lumotlarning ishonchliligini ta'minlash bilan bog'liq masalalar shular jumlasidandir.

Ushbu muammolarni bartaraf etish uchun ta'lim muassasalarida yagona monitoring mezonlarini ishlab chiqish, pedagoglarning diagnostik va tahliliy kompetensiyalarini rivojlantirish, zamonaviy raqamli vositalardan foydalanish ko'nikmalarini shakllantirish hamda monitoring natijalarini boshqaruv qarorlari bilan uzviy bog'lash zarur. Pedagogik monitoringni takomillashtirishning muhim shartlaridan

© Ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.

biri uning natijalarini muntazam tahlil qilish va qayta baholash mexanizmini yo‘lga qo‘yishdir. Bunda monitoring jarayoni quyidagi ketma-ketlikda tashkil etilishi mumkin: maqsadni belgilash, baholash mezonlarini ishlab chiqish, ma’lumotlarni yig‘ish, natijalarni qayta ishlash, tahlil qilish, boshqaruv qarorlarini qabul qilish va qayta monitoring o‘tkazish.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, pedagogik monitoring ta’lim sifatini boshqarishning muhim tarkibiy qismi bo‘lib, ta’lim jarayonining real holatini aniqlash, mavjud kamchiliklarni bartaraf etish va istiqboldagi rivojlanish yo‘nalishlarini belgilashga xizmat qiladi. Monitoringni ilmiy asoslangan mezonlar, zamonaviy diagnostik metodlar va raqamli texnologiyalar asosida tashkil etish ta’lim muassasasi faoliyatining samaradorligini oshirish imkonini beradi. Shuningdek, pedagogik monitoring natijalaridan boshqaruv faoliyatida tizimli foydalanish, pedagoglarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish va ta’lim sifatini baholash mexanizmlarini takomillashtirish uzluksiz ta’lim jarayonining natijadorligini ta’minlovchi muhim omillardandir. Demak, pedagogik monitoringni zamonaviy talablar asosida takomillashtirish ta’lim sifatini oshirish, boshqaruv jarayonlarini ilmiy asosda tashkil etish va ta’lim muassasalarining barqaror rivojlanishiga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O‘zbekiston Respublikasining 2020-yil 23-sentabrdagi O‘RQ-637-sonli “Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonuni.
2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi PF-60-sonli “2022–2026-yillarga mo‘ljallangan Yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to‘g‘risida”gi Farmoni.
3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Raqamli O‘zbekiston — 2030” strategiyasini tasdiqlash va uni samarali amalga oshirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi Farmoni. 2020-yil 5-oktabr, PF-6079-son.
4. Tashbayev N.S. Maktabgacha ta’lim tashkilotida ta’lim sifatini monitoring qilish mexanizmini takomillashtirish: pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasi avtoreferati. — Toshkent, 2024. — 57 b.
5. Davidova D.T. Yangi baholash tizimini joriy etish asosida ixtisoslashtirilgan maktablarda ta’lim sifati monitoringini takomillashtirish: pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasi avtoreferati. — Toshkent, 2026. — 51 b.
6. Abdiraimov Sh.S., Maxmudov A.Z., Tojiboyev R.S. Ta’limda baholash va monitoring asoslari: o‘quv-uslubiy qo‘llanma. — 2026.

© Ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.